

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av kreditupplysningslagen, 86 § i betaltjänstlagen och 4 a § i straffregisterlagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av kreditupplysningslagen, 86 § i betaltjänstlagen och 4 a § i straffregisterlagen (RP 109/2021 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och ekonomiutskottet för utlåtande.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:

- Lagmotion LM 20/2020 rd Jari Myllykoski vänst m.fl. Lagmotion med förslag till lagar om ändring av 18 och 20 § i kreditupplysningslagen och 1 kap. 32 § i utsökningsbalken
- Lagmotion LM 86/2020 rd Sebastian Tynkkynen saf m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 18 § i kreditupplysningslagen

Utlåtanden

Utlåtanden har lämnats av

- ekonomiutskottet EkUU 35/2021 rd
- grundlagsutskottet GrUU 8/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Virpi Koivu, justitieministeriet
- referendarieråd, VH Riitta Länsisyrjä, riksdagens justitieombudsmans kansli
- konkursombudsman Helena Kontkanen, konkursombudsmannens byrå
- registerchef Sari Laitakari, Rättsregistercentralen
- dataombudsman Anu Talus, Dataombudsmannens byrå
- riksfogde Juhani Toukola, Utsökningsverket
- expert Erika Virtanen, Konkurrens- och konsumentverket
- juridisk chef Juuso Jokela, Suomen Asiakastieto Oy
- direktör, jurist Minna Backman, Garantistiftelsen sr
- chefsjurist Satu Wennberg, Finanssiala ry
- jurist Emmi Meriranta, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry

Betänkande LaUB 3/2022 rd

- vice ordförande Arttu Rautiainen, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry
- chef för lagstiftningsärenden Tiina Toivonen, Företagarna i Finland rf
- professor Tuula Linna
- professor Olli Mäenpää.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- Justitiekanslersämbetet
- Helsingfors tingsrätt
- Finansinspektionen
- centralkriminalpolisen
- Konkurrens- och konsumentverket
- Bisnode Finland Oy
- Finlands näringsliv rf
- Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians rf
- Suomen Vuokranantajat ry
- Vuokralaiset VKL ry.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår att kreditupplysningslagen, betaltjänstlagen och straffregisterlagen ändras.

Syftet med propositionen är att i kreditupplysningslagen och betaltjänstlagen göra de nödvändiga ändringar som följer av Europeiska unionens allmänna dataskyddsförordning, och samtidigt göra förhållandet mellan dessa lagar och tillämplig allmän lagstiftning tydligare. Ur kreditupplysningslagen stryks enligt förslaget sådana bestämmelser om behandling av personuppgifter och om tillsyn över behandlingen som överlappar bestämmelserna i dataskyddsförordningen. Dessutom föreslås det att vissa lagringstider för uppgifter om betalningsstörningar förkortas. Det föreslås att betaltjänstlagens bestämmelser om kundanmärkningsregister görs enhetliga med motsvarande bestämmelser i kreditinstitutslagen och lagen om betalningsinstitut, med beaktande av kraven i dataskyddsförordningen. Vidare föreslås en precisering av den bestämmelse i straffregisterlagen som gäller utlämnande av uppgifter i undantagsfall för utredning av en persons tillförlitlighet.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt, med undantag för 18 och 28 § i kreditupplysningslagen, som avses träda i kraft sex månader senare än de andra bestämmelserna i den lagen.

Lagmotionerna

I lagmotionen LA 20/2020 rd föreslås det att 18 och 20 § i kreditupplysningslagen och 1 kap. 32 § i utskökningsbalken ändras så att anteckningar om betalningsstörning ska avföras ur kreditupplysningsregistret alltid när en skuld har betalats eller preskriberats eller grund för skulden inte längre finns.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

I lagmotionen LA 86/2020 rd föreslås det att 18 § i kreditupplysningslagen ändras så att anteckning om betalningsstörning i fråga om dem som skött sin skuld slopas senast sex månader efter det att skulden har anmälts vara betalad.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Kreditupplysningslagen (527/2007) tillämpas på insamling, produktion, registrering, utlämnande och annan behandling av kreditupplysningar. Både personkreditupplysningar och företagskreditupplysningar registreras i enlighet med den. Bestämmelserna i lagen är centrala i synnerhet när det gäller att bedriva kreditupplysningsverksamhet, men en del av dem gäller också kreditgivare och andra som använder kreditupplysningar. Sådan behandling av personuppgifter som avses i kreditupplysningslagen omfattas av tillämpningsområdet för EU:s dataskyddsförordning (EU, 2016/679) och dataskyddslagen (1050/2018) som kompletterar den.

I propositionen föreslås ändringar som beror på EU:s dataskyddsbestämmelser i kreditupplysningslagen och i vissa andra lagar. Samtidigt föreslås det att lagringstiderna för vissa uppgifter om betalningsstörningar som regleras i kreditupplysningslagen förkortas.

Sammantaget sett anser utskottet att propositionen behövs och är lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med anmärkningarna och ändringarna nedan.

Ändringar till följd av EU:s dataskyddslagstiftning

Propositionens syfte och grundlagsutskottets utlåtande

Syftet med propositionen är att göra de nödvändiga ändringar i kreditupplysningslagen och betaltjänstlagen (290/2010) som följer av EU:s dataskyddsbestämmelser. Också i straffregisterlagen (770/1993) föreslås ändringar i detta syfte, även om lagens förhållande till EU:s dataskyddslagstiftning redan tidigare har utvärderats.

Det föreslås att bestämmelser som överlappar EU:s allmänna dataskyddsförordning stryks ur kreditupplysningslagen. Syftet med propositionen är att rikta ändringarna till de nationella bestämmelser som är sakligt nödvändiga med tanke på tillämpningen av förordningen.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om propositionen ansett att kreditupplysningar inte som sådana kan betraktas som sådana särskilda personuppgifter som avses i artikel 9 i dataskyddsförordningen och som det i princip är förbjudet att behandla på grund av att de är särskilt känsliga (se GrUU 8/2022 rd, s. 3). Utskottet anser att kreditupplysningar i princip inte heller bör betraktas som konstitutionellt känsliga uppgifter. Vissa kreditupplysningar kan dock innehålla sekretessbelagda uppgifter som kan jämföras med känsliga uppgifter, varför behandlingen av dem kan vara förenad med särskilda risker. Grundlagsutskottet anser därför att det inom ramen för dataskyddsförordningen är nödvändigt med detaljerade bestämmelser på lagnivå om behandlingen av kreditupplysningar.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

Grundlagsutskottet anser dock att lagutskottet bör försäkra sig om att regleringen till sitt innehåll är förenlig med EU:s allmänna dataskyddsförordning och fästa särskild uppmärksamhet vid bestämmelserna om automatiserat beslutsfattande och behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och överträdelser. Lagutskottet bör också försäkra sig om att de föreslagna skyddsåtgärderna är tillräckliga och att begränsningarna av den registrerades rättigheter är motiverade.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande bedömt kreditupplysningsverksamheten också med tanke på 124 § i grundlagen. Enligt grundlagsutskottet kan bedrivande av kreditupplysningsverksamhet på det sätt som avses i propositionen inte anses vara en offentlig förvaltningsuppgift. Utifrån dessa utgångspunkter anser utskottet i ljuset av det som sägs ovan att den föreslagna lagen inte heller medför något omedelbart behov av att med avvikelse från de etablerade principerna bedöma kreditupplysningsverksamhet som en offentlig uppgift. På grund av kreditupplysningsverksamhetens samhällseliga betydelse, riskerna i den behandling som hör till verksamheten och dess konsekvenser för privatpersoners ställning är det dock nödvändigt att reglera behandlingen av kreditupplysningar på lagnivå (GrUU 8/2022 rd, s. 5—6).

Grundlagsutskottets anmärkningar gäller i synnerhet automatisk behandling av personuppgifter (16 § i lagförslag 1), begränsningar av den registrerades rättigheter (30 a § i lagförslag 1) samt behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och överträdelser (lagförslag 2 och 3). Lagutskottet uttalar följande i fråga om dem.

Automatiserad behandling av personuppgifter (16 § i lagförslag 1)

Enligt artikel 22.1 i dataskyddsförordningen har en person rätt att inte bli föremål för ett beslut som enbart grundas på automatiserad behandling, inbegripet profilering, vilket har rättsliga följder för honom eller henne eller på liknande sätt i betydande grad påverkar honom eller henne. Detta förbud ska enligt artikel 22.2 b i förordningen dock inte tillämpas om automatiskt beslutsfattande tillåts enligt en medlemsstats nationella rätt som fastställer lämpliga åtgärder till skydd för den registrerades rättigheter, friheter och berättigade intressen. Profilering ska i enlighet med ingressen till dataskyddsförordningen förstås i vid bemärkelse så att den avser varje form av automatisk behandling av personuppgifter för bedömning av personliga egenskaper hos en fysisk person (skäl 71).

I 16 § i den gällande kreditupplysningslagen föreskrivs om bedömning av kreditvärdighet. Med bedömning av kreditvärdighet avses att personuppgifter används för att utarbeta olika modeller som används för kreditvärdighetsklassificering eller för bildande av målgrupper för marknadsföring (se RP, s. 52). De kreditvärdighetsbedömningar som avses i bestämmelsen och som gäller en enskild fysisk person produceras automatiskt utan att en person deltar i processen.

I propositionen jämföras kreditvärdighetsbedömningen med den profilering som avses i artikel 22 i dataskyddsförordningen (se s. 52 och 79). Detta motiveras med att artikel 22 i dataskyddsförordningen inte omfattar enbart automatiserat beslutsfattande, vilket innebär exempelvis beslutsfattande om kredit, utan också helt automatiserad profilering som har betydande konsekvenser för den registrerade. I propositionen anses det att kreditvärdighetsbedömningen har betydande

Betänkande LaUB 3/2022 rd

de konsekvenser för den registrerade, eftersom den kan leda till exempelvis ett negativt kreditbeslut av kreditgivaren.

För att säkerställa skyddsåtgärder som gäller den registrerades rättigheter föreslås det i propositionen att det till 16 § i kreditupplysningslagen fogas ett nytt 2 mom. enligt vilket en fysisk person har rätt att uttrycka sin åsikt om kreditvärdighetsklassen och att kräva att den som bedriver kreditupplysningsverksamhet gör en ny bedömning av kreditvärdighetsklassen, om personens kreditvärdighetsklass fastställs enbart utifrån automatiserad behandling av uppgifter.

Enligt grundlagsutskottet bör lagutskottet försäkra sig om att de skyddsåtgärder som föreslås i 16 § är tillräckliga (GrUU 8/2022 rd, s. 3).

Lagutskottet konstaterar att det i artikel 22.2 b i dataskyddsförordningen inte ställs några särskilda krav på skyddsåtgärder, men det framgår av skäl 71 i ingressen till förordningen att skyddsåtgärder bör omfatta information till den registrerade och rätt till mänskligt ingripande, att framföra sina synpunkter, att erhålla en förklaring till det beslut som fattas efter sådan bedömning och att överklaga beslutet. En del av dessa skyddsåtgärder följer direkt av dataskyddsförordningen och en del av bestämmelserna i kreditupplysningslagen.

För det första har den registrerade med stöd av dataskyddsförordningen rätt att få information om en kreditvärdighetsbedömning som gäller honom eller henne själv. Personuppgifter som används vid automatiserad profilering samlas inte in från den registrerade själv, varvid artikel 14 i dataskyddsförordningen tillämpas på informationen till den registrerade. Enligt artikel 14.2 g i dataskyddsförordningen ska den personuppgiftsansvarige också uttryckligen informera den registrerade om förekomsten av automatiserat beslutsfattande, inbegripet profilering enligt artikel 22.1 och 22.4, varvid det åtminstone i dessa fall ska lämnas relevant information om logiken bakom samt betydelsen och de förutsedda följderna av sådan behandling för den registrerade. Dessutom har den registrerade enligt artikel 15.1 h i dataskyddsförordningen rätt att få tillgång även till dessa uppgifter och andra personuppgifter som gäller honom eller henne själv. Dessa bestämmelser kan anses uppfylla det krav på underrättelse om behandlingen som avses i skäl 71 i dataskyddsförordningen samt den rätt att få utredning om beslutet (kreditvärdighetsbedömning) som avses i skälet. Av artikel 35 i dataskyddsförordningen följer också ett krav på en konsekvensbedömning som gäller dataskydd (artikel 35.3 a).

Av bestämmelserna i kreditupplysningslagen är bestämmelserna om den registrerades rättsmedel av betydelse. Enligt föreslagna 31 § 1 mom. i propositionen ska den som bedriver kreditupplysningsverksamhet utan obefogat dröjsmål rätta sådan felaktig, bristfällig, föråldrad eller annars vilseledande information som finns i ett kreditupplysningsregister eller i en bedömning av kreditvärdighet. Om en utövare av kreditupplysningsverksamhet vägrar att rätta en uppgift, ska verksamhetsutövaren enligt den föreslagna 31 a § meddela ett skriftligt beslut i ärendet. Till beslutet ska fogas information om rätten att få ärendet behandlat av dataombudsmannen. På rättelse av felaktiga personuppgifter tillämpas dessutom artikel 16 i dataskyddsförordningen. Lagutskottet anser att de nämnda bestämmelserna uppfyller skyddsåtgärden för att överklaga beslut som avses i dataskyddsförordningen.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

Av de övriga bestämmelserna i dataskyddsförordningen eller de nuvarande bestämmelserna i kreditupplysningslagen följer däremot inte det i dataskyddsförordningen avsedda mänskliga ingripandet i i behandlingen av uppgifter (rätt att kräva en ny bedömning) eller rätten att framföra synpunkter (rätt att uttrycka åsikt om kreditvärdighetsklassen). Därför är det motiverat att till 16 § i kreditupplysningslagen foga en ny bestämmelse enligt vilken den registrerade har möjlighet att framföra sin åsikt om kreditvärdighetsklassen och vid behov kräva en ny bedömning av kreditvärdigheten av den som bedriver kreditupplysningsverksamhet. Lagutskottet anser att den föreslagna bestämmelsen och de skyddsåtgärder som den avser är nödvändiga med beaktande av betydelsen av och riskerna med behandlingen och den automatiserade profileringen av uppgifter om betalningsstörningar för den registrerade.

Efter att ha bedömt det som anförts ovan anser lagutskottet att de skyddsåtgärder för den registrerade som gäller kreditvärdighetsbedömningen är tillräckliga med beaktande av de sammantagna bestämmelserna om skyddsåtgärder för den registrerade som beskrivs ovan och som består dels av dataskyddsförordningens bestämmelser om information och rättssäkerhet för den registrerade, dels av de föreslagna särskilda skyddsåtgärderna i kreditupplysningslagen (16 § 2 mom. i lagförslag 1) och rättsmedlen (31 och 31 a § i lagförslag 1).

För tydlighetens skull konstaterar utskottet också att 16 § i kreditupplysningslagen tillämpas endast på dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet och i fråga om vilka profileringen inte baserar sig på ett kundförhållande eller den registrerades samtycke. Bestämmelsen tillämpas således inte på kreditgivare eller andra som utnyttjar kreditupplysningar. Exempelvis kreditinstitut ska således i sin egen verksamhet direkt tillämpa artikel 22 i dataskyddsförordningen på automatiserat beslutsfattande.

Begränsning av den registrerades rättigheter (30 a § i lagförslag 1)

Grundlagsutskottet anser att lagutskottet bör försäkra sig om att inskränkningar i den registrerades rättigheter är motiverade (GrUU 8/2022 rd).

Bestämmelser om begränsning av den registrerades rättigheter föreslås i 30 a § i kreditupplysningslagen. Det är inte fråga om en ny begränsning, eftersom en motsvarande begränsning redan ingår i 30 § 3 mom. i den gällande lagen. Syftet med den registrerades rätt till insyn är att man ska kunna säkerställa förebyggande, utredning och avslöjande eller lagföring av penningtvätt, av finansiering av terrorism och av förbrott i fråga om penningtvätt eller verkställighet av straffrättsliga påföljder (se RP, s. 62).

Begränsningarna av den registrerades rättigheter i 30 § i den gällande kreditupplysningslagen regleras dock inte konsekvent med de begränsningar av den registrerades rättigheter som ingår i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) och lagen om centralen för utredning av penningtvätt (445/2017). I propositionen föreslås därför att inskränkningarna i den registrerades rättigheter tydligare än för närvarande ska gälla situationer där det är fråga om antingen den rapporteringsskyldiges utredningsskyldighet i anslutning till en tvivelaktig transaktion eller centralen för utredning av penningtvätts utredning av en tvivelaktig transaktion.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

Enligt lagutskottet förtydligar propositionen bestämmelserna om begränsning av den registrerades rättigheter i kreditupplysningslagen och dess förhållande till den ovan nämnda övriga lagstiftningen. Dessutom uppfyller begränsningen av den registrerades rättigheter på det föreslagna sättet bättre än i den gällande regleringen kravet på att begränsningen ska vara nödvändig och proportionerlig. Därför anser utskottet att bestämmelsen är relevant.

Behandling av personuppgifter i anslutning till fällande domar i brottmål och brott (lagförslag 2 och 3)

Grundlagsutskottet uppmanar lagutskottet att fästa särskild uppmärksamhet vid bestämmelserna om behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och överträdelser (GrUU 8/2022 rd). Det som föreslås i utlåtandet hänför sig till de föreslagna ändringarna av betaltjänstlagen (lagförslag 2) och straffregisterlagen (lagförslag 3).

Det föreslås att bestämmelserna i 86 § i betaltjänstlagen om behandling av så kallade kundanmärkningsuppgifter ersätts med en hänvisning till bestämmelserna om kundanmärkningsregistret i kreditinstitutslagen (610/2014). En motsvarande hänvisningsbestämmelse har redan tidigare tagits in i lagen om betalningsinstitut (297/2010).

Lagutskottet anser det motiverat att bestämmelserna om kundanmärkningsregister är enhetliga oberoende av om det är fråga om ett kreditinstitut, ett betalningsinstitut eller någon annan betaltjänstleverantör. För hänvisningen till bestämmelserna i kreditinstitutslagen talar att de bestämmelserna är mer detaljerade och noggrannare avgränsade än i den gällande betaltjänstlagen och att de bättre beaktar skyddet för personuppgifter och privatlivet, vilket är viktigt på grund av att personuppgifter i brottmål är känsliga.

I propositionen föreslås det också ändring av 4 a § 3 mom. i straffregisterlagen, med stöd av vilket straffregisteruppgifter i undantagsfall får lämnas ut för att utreda en persons tillförlitlighet. Enligt den föreslagna ändringen fattas beslut om utlämnande av beslut av Rättsregistercentralen, medan besluten för närvarande fattas av justitieministeriet.

På basis av den utredning som lagutskottet fått understöder lagutskottet den föreslagna ändringen och anser att regleringen i och med den mer än för närvarande är förenlig med EU:s dataskyddslagstiftning, som förutsätter att den personuppgiftsansvarige ansvarar för utlämnandet av personuppgifter. I de föreslagna ändringarna beaktas dessutom de krav som följer av tolkningen av grundlagen och som gäller myndigheternas rätt att lämna ut och få uppgifter.

Förkortning av lagringstiderna för vissa uppgifter om betalningsstörningar

När en försummad betalning som antecknats i ett kreditupplysningsregister betalas, avförs uppgiften om betalningsstörning för närvarande inte omedelbart ur registret, utan uppgifterna avförs efter en viss tid. Uppgifter om en borgenärs anmälan om betalningsstörning och om betalningsstörning som gäldenären erkänt ska exempelvis avföras ur registret inom två år från det att uppgiften har antecknats i registret (18 § 1 mom. 5 punkten). Av en myndighet konstaterade uppgifter om betalningsstörning och utsökning ska i sin tur avföras ur registret senast tre år från det att uppgiften registrerades i registret, om inte uppgiften ska avföras tidigare med stöd av bestämmel-

Betänkande LaUB 3/2022 rd

serna om avförande av utsökningsuppgifter (18 § 1 mom. 6 punkten). Om den personuppgiftsansvarige har fått besked om att den fordran betalats som av en myndighet konstaterade uppgifter om betalningsstörning och utsökning avser, ska uppgiften emellertid avföras inom två år från det att anteckningen gjorts (18 § 2 mom.).

Den andra helheten i propositionen handlar om att förkorta lagringstiden för vissa av de vanligaste anteckningarna om betalningsstörning som registreras som person- och företagskredituppgifter till följd av betalning av den fordran som ligger till grund för anteckningarna till en månad från det att den som bedriver kreditupplysningsverksamhet har fått besked om att fordran har betalats. Till exempel i fråga om personkreditupplysningar gäller förslagen uppgifter om betalningsstörning som myndigheten konstaterat, utsökningsuppgifter och uppgifter om betalningsstörning som borgenären meddelat. Det föreslås att också den förlängande effekten av nya anteckningar om betalningsstörning slopas.

Propositionen baserar sig på regeringsprogrammet, enligt vilket lagringstiderna för betalningsanmärkningar förkortas samtidigt som ett positivt kreditupplysningsregister införs. En proposition om förkortning av lagringstiderna har dock lämnats till riksdagen separat och tidigare än propositionen om ett positivt kreditupplysningsregister, enligt vilken ett positivt kreditupplysningsregister ska tas i bruk den 1 april 2024 i fråga om konsumentkrediter och den 1 april 2026 i fråga om andra krediter (se RP 22/2022 rd, s. 94). Bakgrunden till detta är riksdagens uttalande (RSv 69/2020 rd) som godkänts på basis av ekonomiutskottets betänkande (EkUB 12/2020 rd) och där det i fråga om förkortning av lagringstiderna för uppgifter om betalningsstörningar har krävts en snabbare tidtabell. I uttalandet förutsätts statsrådet påskynda lagstiftningen om registret över betalningsstörningar så att personer som har betalat de avgifter som ligger till grund för anteckningen om betalningsstörning på behörigt sätt avförs ur registret 1 månad efter att avgiften har betalats.

I sitt utlåtande till lagutskottet om propositionen förordade ekonomiutskottet en förkortning av lagringstiderna för anteckningar om betalningsstörningar och ansåg att förslaget kan ha betydande positiva konsekvenser för konsumenterna, företaget och den ekonomiska dynamiken (se EkUU 35/2021 rd). Samtidigt påskyndar ekonomiutskottet beredningen av ett positivt kreditupplysningsregister och anser att registret i fråga utgör en motsvarighet till det förslag som behandlas och att det för sin del lindrar de eventuella försämrade konsekvenserna av den föreslagna regleringen för bedömningen av kreditvärdigheten. Ikraftträdandet av det nu aktuella förslaget före det positiva kreditupplysningsregistret förutsätter enligt ekonomiutskottet noggrann uppföljning och bedömning av reformens konsekvenser.

I lagutskottets sakkunnigutfrågningar har det i och för sig allmänt understötts att lagringstiderna för uppgifter om betalningsstörningar förkortas, men det har också framförts att de uppgifter som står till förfogande för att fatta kreditgivarnas kreditbeslut och bedöma gäldenärens kreditrisk minskar, vilket kan leda till kreditförluster. Det är möjligt att skaffa information för att fatta ett kreditbeslut också på annat håll, men detta förlänger behandlingstiderna och medför merkostnader. Det har också fästs uppmärksamhet vid att avförande av en anteckning om betalningsstörning ger möjlighet att uppta ny skuld, vilket för vissa gäldenärer kan leda till att skuldproblemen fördjupas.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

Åsikterna var också delade om längden på lagringstiden för uppgifter om betalningsstörningar. En del har understött den föreslagna lagringstiden på en månad, men den har också ansetts vara för kort. En mer balanserad lagringstid har bland annat ansetts vara tre månader, sex månader eller ett år från det att den som bedriver kreditupplysningsverksamhet har fått kännedom om att fordran har betalats. Det har också föreslagits att lagringstiderna ska graderas. Dessutom har det vid sakkunnighörandena allmänt framförts att lagringstiderna för anteckningar om betalningsstörningar bör förkortas tillsammans med införandet av ett positivt kreditupplysningsregister.

Lagutskottet förhåller sig allmänt taget positivt till förkortandet av de lagringstider för uppgifter om betalningsstörningar som föreslås i propositionen och anser att reformen är viktig. Utskottet har redan tidigare fäst vikt vid de ökade skuldproblemen och ansett att man bland annat skyndsamt bör bedöma längden på lagringstiden för uppgifter om betalningsstörningar som registrerats i ett kreditupplysningsregister. Man bör då på ett balanserat sätt väga in gäldenärernas och borgenärernas intressen samt de betydande förändringar som skett i samhället och på kreditmarknaden efter det att kreditupplysningslagen trädde i kraft (se LaUU 33/2018 rd, s. 7). Av konsekvensskäl anser utskottet det motiverat att förkortningen av lagringstiderna för uppgifter om betalningsstörningar inte bara gäller personkreditupplysningar utan också sådana uppgifter om företagskrediter som avses i propositionen.

I propositionen bedöms inte olika alternativ till lagringstid för anteckningar om betalningsstörningar på grund av det som förutsätts i riksdagens uttalande. Konsekvenserna av den föreslagna lagringstiden bedöms dock på ett ur olika aktörers och samhällets synvinkel ganska omfattande sätt och det framförs öppet att propositionen utöver de positiva konsekvenserna kan ha negativa konsekvenser bland annat för kreditgivarna när det gäller bedömningen av kreditsökandenas kreditvärdighet och hanteringen av kreditrisker (se RP, s. 17—33 och 36).

Lagutskottet konstaterar att lagringstiderna för anteckningar om betalningsstörningar i och med det som föreslås i propositionen blir betydligt kortare. Det är således fråga om en betydande förbättring ur gäldenärens synvinkel, eftersom anteckningen om betalningsstörning kan försvåra tillgången till exempelvis kredit, hyresbostad eller arbetsplats. Möjligheten att få en uppgift om betalningsstörning avförd ur kreditupplysningsregistret på betydligt kortare tid än för närvarande kan också utgöra ett incitament för betalning av fordringar.

Sammantaget sett har lagutskottet beslutat att understödja den föreslagna lagringstiden på en månad för att underlätta situationen för de gäldenärer som fått anteckning om betalningsstörning men betalat sina fordringar. Den föreslagna korta lagringstiden kan också understödjas med tanke på kravet på begränsning av lagringen av personuppgifter i EU:s dataskyddslagstiftning, eftersom det väsentliga enligt den är att uppgifterna raderas så snart som möjligt efter det att de inte längre behövs.

Med beaktande av att även de föreslagna ändringarna enligt propositionen kan ha negativa konsekvenser och att lagringstiderna för uppgifter om betalningsstörningar förkortas redan innan ett positivt kreditupplysningsregister tas i bruk, anser lagutskottet att det är nödvändigt att man noga följer hur förkortade lagringstider för uppgifter om betalningsstörningar fungerar och vilka konsekvenser de har och att en utredning om detta lämnas till utskottet före utgången av 2026. Ut-

Betänkande LaUB 3/2022 rd

skottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om detta (*Utskottets förslag till uttalande 1*).

Enligt regeringens proposition om ett positivt kreditupplysningsregister ska ett positivt kreditupplysningsregister tas i bruk den 1 april 2024 i fråga om konsumentkrediter och den 1 april 2026 i fråga om andra krediter (se RP 22/2022 rd). Enligt lagutskottet bör man följa upp hur den reform som gäller förkortning av lagringstiderna för uppgifter om betalningsstörningar och eventuella reformer som gäller ett positivt kreditupplysningsregister fungerar sinsemellan och vilka samverkans effekter de har. En utredning om detta ska lämnas till lagutskottet senast fyra år efter det att ett positivt kreditupplysningsregister har tagits i bruk. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om detta (*Utskottets förslag till uttalande 2*).

Anmälan om betalning av fordran till den som ansvarar för kreditupplysningsregistret

Det föreslås att de uppgifter om betalningsstörningar som avses i propositionen ska avföras ur kreditupplysningsregistret inom en månad från det att den som bedriver kreditupplysningsverksamhet har fått kännedom om att fordran har betalats. Med tanke på avförandet av uppgifter om betalningsstörning är det således av betydelse att den som bedriver kreditupplysningsverksamhet får kännedom om att fordran har betalats. För närvarande får den som bedriver kreditupplysningsverksamhet sådana uppgifter av utmätningssmannen eller borgenären.

När det är fråga om uppgifter om betalningsstörning som grundar sig på utsökning, ska utmätningssmannen enligt 1 kap. 32 § 3 mom. i utsökningsbalken (705/2007) på begäran av gäldenären anmäla betalning av en fordran till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet. I lagmoti-onen LM 20/2020 rd, som kombinerats med behandlingen av propositionen, föreslås det att utsök-ningsbalken ändras så att utmätningssmannen är skyldig att underrätta den som bedriver kre-ditupplysningsverksamhet om betalningen av fordran. En sådan ändring ingår inte i propo-sitionen.

Enligt den utredning som lagutskottet fått av Utsökningsmyndigheten har den ändring som före-slås i lagmoti-onen betydande resurseffekter för utsökningsväsendet. Detta beror på att den änd-ring som föreslås i initiativet medför manuellt arbete, eftersom det i praktiken inte är möjligt att på tjänstens vägnar granska utsökningshistoriken för varje ärende som har slutförts för att säker-ställa om samma fordran tidigare har orsakat en anteckning om betalningsstörning som fortfarande är i kraft. Vid undersökningen ska det beaktas att fordringarna har kunnat dömas ut i olika rätt-sinstanser och att de senare kan ha blivit föremål för beslut som meddelats med anledning av åter-vinningstalan, fastställd förlikning eller skuldsaneringsbeslut. I ett enda fall kan det finnas upp till tiotal frågor att reda ut.

Mot bakgrund av den utredning som fåtts från utsökningsväsendet anser lagutskottet det inte mo-tiverat att utmätningssmannen åläggs en skyldighet att på gäldenärens vägnar underrätta den som bedriver kreditupplysningsverksamhet om att fordran har betalats. Det är dock viktigt att gälde-nären av utmätningssmannen får information och anvisningar om att gäldenären ska be utmät-ningssmannen meddela att en fordran är betalad till den som bedriver kreditupplysningsverksam-het för att få en anteckning om betalningsstörning avförd ur kreditupplysningsregistret.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

När det är fråga om en anteckning om betalningsstörning som baserar sig på en borgenärs anmälan, finns det redan nu en bestämmelse i kreditupplysningslagen om att borgenären ska underrätta den som ansvarar för ett kreditupplysningsregister om betalningen av en fordran (14 § 2 mom. i kreditupplysningslagen). Utskottet anser att bestämmelsen är viktig och betonar betydelsen av att anmälningsskyldigheten enligt den iakttas, eftersom den är en förutsättning för att uppgifter om betalningsstörningar ska kunna avlägsnas.

Anteckning om betalningsstörning som grundar sig på en lagakraftvunnen dom av domstol

I 13 § i kreditupplysningslagen definieras hurtiga försummelse av avgifter som får registreras i kreditupplysningsregistret. Enligt 1 mom. 3 punkten får i kreditupplysningsregistret som sådana uppgifter om betalningsstörning som myndigheten konstaterat föras in uppgifter om en betalningsförsummelse som har konstaterats genom en domstols lagakraftvunna dom, genom en domstols tredskodom eller i 2 kap. 26 § i utskottsbalken avsedda dom om förlängning av utskottgrundens tidsfrist eller genom protest av en växel som gäldenären accepterat. Domstolars domar omfattas av ett krav på lagakraftvunnen dom, och därför lämnas uppgifterna om dem ut till dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet först när besvärstiderna har löpt ut.

I propositionen föreslås ett tillägg till 13 § 1 mom. 3 punkten i kreditupplysningslagen, enligt vilket en betalningsförsummelse som konstaterats genom en lagakraftvunnen dom av domstolen får registreras i kreditupplysningsregistret ”förutsatt att betalningskravet inte bestridits med avseende på grunden eller beloppet”. Enligt propositionsmotiven ska i och med den föreslagna preciseringen endast uppgifter om sådana lagakraftvunna domar som de facto visar att gäldenären är insolvent eller ovillig att betala lämnas ut till dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet (s. 51). Bakgrunden till preciseringen av bestämmelsens ordalydelse är att uppgifter om alla lagakraftvunna domar, oberoende av deras innehåll, tidigare har lämnats ut ur det domregister som Rättsregistercentralen upprätthåller till dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet. Rättsregistercentralen har dock genomfört en ändring av informationssystemet genom vilken det nämnda problemet har avhjälpats. Syftet med propositionen är att precisera momentets ordalydelse så att det motsvarar det förfarande som tillämpas för närvarande.

Ekonomiutskottet föreslår i sitt utlåtande att lagutskottet preciserar den föreslagna bestämmelsen i sitt betänkande (se EkUU 35/2021 rd, s. 4—5). Vid ekonomiutskottets sakkunnighörande har det uttryckts oro över att den föreslagna lagstiftningen kan öka antalet ogrundade rättstvister vars syfte endast är att avsiktligt undvika anteckning om betalningsstörning.

Vid lagutskottets sakkunnigutfrågningar har den komplettering som föreslås i propositionen ansetts vara viktig, eftersom en anteckning om betalningsstörning tidigare har kunnat uppstå också i situationer där det inte har varit fråga om gäldenärens insolvens eller ovilja att betala. För att minska den oro som framförts i ekonomiutskottets utlåtande har det dock också framförts att den ordalydelse som föreslås i propositionen ytterligare kunde preciseras genom att uttrycket ”med fog” läggs till, varvid kompletteringen i sin helhet lyder som följer: förutsatt att betalningskravet inte ”med fog” bestridits med avseende på grunden eller beloppet.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

Lagutskottet har begärt ytterligare utlåtanden om den föreslagna ordalydelsen i propositionen och den kompletterande precisering som föreslås ovan och samtidigt utrett tillämpningspraxisen för lagakraftvunna domar.

Enligt den tilläggsutredning som lagutskottet fått avslutas behandlingen av ett summariskt fordringsärende i enlighet med 5 kap. 13 § 1 mom. i rättegångsbalken genom en tredsdom, om svaranden 1) inte har avgivit svaromålet inom utsatt tid eller 2) inte i sitt svaromål har uppgett på vilka grunder han eller hon motsätter sig käromålet eller endast åberopar en grund som uppenbart saknar betydelse för målets avgörande. Om svaranden i sitt svaromål lägger fram en grund för bestridandet som kan vara av betydelse för avgörandet av ärendet, fortsätter behandlingen av ärendet i tingsrätten i vanlig behandlingsordning för tvistemål (RB 5:15 §). Betydelsen av den föreslagna grunden för bestridande avgörs i tingsrättens dom.

Enligt den tilläggsutredning som utskottet fått behandlas i den omfattande behandlingsordningen i tvistemål i princip endast ärenden som är genuint tvistiga och där det inte är fråga om gäldenärens ovilja att betala eller insolvens. Om behandlingen av ärendet fortsätter som ett omfattande tvistemål ökar risken för att svaranden tvingas stå för rättegångskostnader avsevärt, varför det inte anses sannolikt att gäldenärerna i fordringsärenden gör ogrundade påståenden endast för att förhindra anteckning om betalningsstörning. Enligt den nuvarande tillämpningspraxisen för kreditupplysningslagen är det faktum att ett ärende behandlas i vanlig behandlingsordning i stället för summariskt ett hinder för en anteckning om betalningsstörning oberoende av om bestridandet senare visar sig vara ogrundat.

Utifrån en sammantagen bedömning av inkommen utredning uttalar utskottet följande.

Lagutskottet betonar att anteckningarna om betalningsstörning i kreditupplysningsregistret ska på det sätt som framgår av 6 § 1 mom. i kreditupplysningslagen påvisa att gäldenären är insolvent eller ovillig att betala. Fysiska personer har också i enlighet med 5 § i kreditupplysningslagen rätt att bli bedömda utifrån korrekta och relevanta uppgifter. Utskottet instämmer således i den uppfattning som framgår av propositionsmotiven att en anteckning om betalningsstörning endast ska föras av sådana försummelser av betalningsskyldigheten som beror på gäldenärens ovilja eller oförmåga att betala. Anteckningen ska således inte göras i ett sådant fall där gäldenären har bestridit grunden för betalningsskyldigheten eller beloppet och ärendet behandlas i ett sedvanligt tvistemål i stället för ett summariskt förfarande efter att tingsrätten har bedömt att grunden eventuellt inverkar på avgörandet av ärendet. Då ska följden inte bli en anteckning om betalningsstörning, även om svaranden förlorar rättegången. Gäldenären ska ha möjlighet att föra grunden för eller beloppet av den betalningsskyldighet som gäldenären bestrider till domstol för avgörande utan hot om anteckning om betalningsstörning. Utskottet välkomnar att man genom ändringarna i informationssystemen redan har sett till att det i praktiken inte förekommer anteckningar om betalningsstörningar i sådana fall, men dessutom är det motiverat och nödvändigt att se över bestämmelsens ordalydelse så att den motsvarar kreditupplysningslagens syfte och praxis.

När det gäller ordalydelsen i 13 § 1 mom. 3 punkten i kreditupplysningslagen har lagutskottet stannat för den föreslagna ordalydelsen i propositionen, eftersom den i ljuset av motiveringen till propositionen och de tilläggsutredningar som utskottet fått kan anses vara förtydligande och tillräckligt noggrant avgränsad. Däremot förefaller det inte lämpligt att lägga till uttrycket ”med

Betänkande LaUB 3/2022 rd

fog”, eftersom det i de kompletterande yttrandena till utskottet har bedömts kunna ge upphov till ytterligare oklarheter.

Anteckning om betalningsstörning som grundar sig på tredskodom

I samband med behandlingen av propositionen har lagutskottet också utrett om den gällande 13 § 1 mom. 3 punkten i kreditupplysningslagen eller andra gällande bestämmelser i kreditupplysningslagen behöver ses över i fråga om tredskodomar.

Enligt utredning till utskottet lämnas uppgifter om avgöranden i fråga om tredskodomar ut ur justitieförvaltningens nationella informationsresurs, som förvaltas av Rättsregistercentralen, till dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet. Utlämnandet sker två dagar efter avgörandet. Om gäldenären ansöker om återvinning och ansökan blir anhängig vid tingsrätten, ska tingsrätten enligt sina anvisningar underrätta Rättsregistercentralen om detta. Informationen förmedlas från Rättsregistercentralen till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet så snart den har kommit in. Om återvinning leder till att en tredskodom upphävs, sänder tingsrätten uppgift om avgörandet till rättsregistret när avgörandet har vunnit laga kraft.

Enligt utredning till utskottet är den gällande kreditupplysningslagen oklar i fråga om hur den som bedriver kreditupplysningsverksamhet ska förhålla sig till beskedet om en anhängig ansökan om återvinning. Den gällande 18 § i kreditupplysningslagen innehåller en bestämmelse om lagringstiden för uppgifter om betalningsstörningar konstaterade av en myndighet, men det framgår inte av bestämmelsen om ansökan om återvinning inverkar på lagringen av uppgifterna.

Dataombudsmannen har i enskilda ärenden gett den personuppgiftsansvarige handledning i hur anhängiga ansökningar om återvinning påverkar lagringen av anteckningar om betalningsstörningar. Dataombudsmannen har ansett det möjligt att en anteckning om betalningsstörning avförs ur den registrerade kreditupplysningar åtminstone temporärt, när den som bedriver kreditupplysningsverksamhet får kännedom om en anhängig ansökan om återvinning. I sin styrning har dataombudsmannen också lagt vikt vid skyddet av den svagare parten, dvs. den registrerade. Enligt Suomen Asiakastieto Oy utplånas uppgifter om betalningsstörning som grundar sig på en tredskodom ur registret, om Asiakastieto får kännedom om att gäldenären har ansökt om återvinning.

Sammantaget bedömer lagutskottet att kreditupplysningslagen inte är förenad med några omedelbara behov att se över bestämmelserna om tredskodomar. Utskottet betonar dock vikten av att lagens syfte och dataombudsmannens anvisningar beaktas i tillämpningspraxis. Utskottet anser också att det bör följas upp hur lagen tillämpas och hur anvisningarna fungerar och efterlevs. Om det uppstår problem bör behovet av att se över lagstiftningen omprövas.

Lagutskottet betonar också i detta sammanhang betydelsen av de allmänt tillämpliga bestämmelserna i kreditupplysningslagen. Av 6 § 1 mom. i kreditupplysningslagen framgår att anteckningarna om betalningsstörning i kreditupplysningsregistret ska påvisa att gäldenären är insolvent eller ovillig att betala. Fysiska personer har också i enlighet med 5 § i kreditupplysningslagen rätt att bli bedömda utifrån korrekta och relevanta uppgifter. Det bör också noteras att om svarandens

Betänkande LaUB 3/2022 rd

ansökan om återvinning bifalls, finns det inte längre någon grund för registrering av tredskodomen i registret enligt 13 § i kreditupplysningslagen.

Näringsförbud

Med stöd av lagen om näringsförbud (1059/1985) har Rättsregistercentralen ett för allmänt bruk avsett register över näringsförbud i syfte att tillgodose offentligheten när det gäller näringsförbud samt efterlevnaden och kontrollen av förbuden. Vem som helst har rätt att få uppgifter om gällande näringsförbud som antecknats i registret.

Uppgifter om näringsförbud ska finnas kvar i registret i fem år från det att förbudet upphörde. Under denna tid är uppgifterna om näringsförbud som upphört sekretessbelagda, men trots sekretessen får de lämnas ut till förundersökningsmyndigheter, åklagare och myndigheter som gör säkerhetsutredningar för de syften som närmare anges i lagen om näringsförbud.

Uppgifterna om näringsförbud får för närvarande också föras in i kreditupplysningsregistret (23 § i kreditupplysningslagen), ur vilket de ska utplånas tre år efter det att anteckningen har avförts ur näringsförbudsregistret (28 § 1 mom. 8 punkten i kreditupplysningslagen). Nu föreslås det att anteckningen ska avföras ur kreditupplysningsregistret när näringsförbudet upphör (28 § 1 mom. 8 punkten i lagförslag 1).

Sakkunniga har påpekat att uppgifter om näringsförbud som upphört kan ha betydelse för bekämpningen av svart ekonomi och ekonomisk brottslighet.

Lagutskottet konstaterar att näringsförbudet karakteriseras som en näringsrättslig säkringsåtgärd vars syfte är att förhindra olämplig och skadlig affärsverksamhet och upprätthålla förtroendet för affärsverksamheten (RP 198/1996 rd och RP 269/2016 rd). Utskottet anser det inte befogat att uppgifter om näringsförbud finns kvar och lämnas ut ur kreditupplysningsregistret efter det att näringsförbudet upphört eftersom uppgifterna i fråga är sekretessbelagda i myndighetens näringsförbudsregister efter det att förbudet upphört och trots sekretessen får lämnas ut endast till vissa myndigheter i vissa syften på det sätt som föreskrivs i lagen om näringsförbud. Detta står i strid med bestämmelserna om näringsförbudsregistret i näringsförbudslagen och kan innebära att fysiska personers möjligheter att bedriva näringsverksamhet påverkas under en längre tid än vad som behövs och är tilltänkt. Det framgår av propositionen att uppgifter om näringsförbud som upphört i praktiken inte har lämnats ut ur kreditupplysningsregistret (se RP, s. 43—44), vilket innebär att den nuvarande bestämmelsen har blivit en död bokstav.

Lagutskottet tillstyrker därför den lösning som föreslås i propositionen och anser att behovet av att registrera och lämna ut uppgifter om näringsförbud som upphört bör avgöras i lagen om näringsförbud som gäller näringsförbudsregistret. Utskottet lägger vikt vid bekämpningen av svart ekonomi och ekonomisk brottslighet och förutsätter att det framöver görs en bedömning av om bestämmelserna om näringsförbudsregistret i lagen om näringsförbud är tillräckliga och aktuella med tanke på tillsynen över näringsförbud, förundersökningen och åtalsprövningen samt behovet av att bekämpa svart ekonomi och ekonomisk brottslighet.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

Ekonomiska konsekvenser

Propositionens förslag om att en anteckning om betalningsstörning ska avföras ur kreditupplysningsregistret snabbare än för närvarande bedöms ha konsekvenser särskilt för utsökningsförfarandet och arbetsmängden inom utsökningen (se RP, s. 25—27). Arbetsmängden väntas öka i och med att utsökningen kommer att få ta emot fler begäranden om offentliga intyg över gäldenärens betalningsbeteende för bedömning av kreditrisken. Det bedöms också att begärandena om att utmätningssmannen ska underrätta den som bedriver kreditupplysningsverksamhet om att fordran har betalats kommer att öka. Bakgrunden till detta är 1 kap. 32 § 3 mom. i utsökningsbalken, där det föreskrivs att utmätningssmannen på gäldenärens begäran ska anmäla betalning av en fordran till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet (1 kap. 32 § 3 mom. i utsökningsbalken).

Enligt propositionen är det svårt att exakt uppskatta ökningen av arbetsmängden inom utsökningen, men enligt en försiktig bedömning är det fråga om 8—10 årsverken, vilket motsvarar ett behov av tilläggsanslag på cirka 400 000 euro per år. Enligt propositionen ska det extra arbete som utsökningen orsakar och de tilläggsresurser som behövs bedömas noggrannare i det inledande skedet av tillämpningen av lagen och eventuella tilläggsanslag anvisas inom ramarna genom omfördelning av anslag.

Vid utskottsbehandlingen av propositionen har Utsökningsverket dock framfört att verkets arbetsmängd redan med det nuvarande antalet anställda är överdimensionerad, vilket innebär att bedömningen av det extra arbete som propositionen medför efter genomförandet av reformen innebär att ärendena anhopas ytterligare. Redan nu förekommer det flera månaders dröjsmål i fråga om begäranden om intyg och anmälningar till dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet. Utsökningsverket har därför bedömt att förväntningarna om att gäldenärerna snabbt ska få sina kreditupplysningar korrigerade kan vara alltför optimistiska.

På grund av utredningen från Utsökningsverket har lagutskottet bett justitieministeriet bedöma propositionens ekonomiska konsekvenser för verket på nytt. Enligt justitieministeriets tilläggsutredning kommer behovet av utökade resurser till Utsökningsverket på grund av ändringarna i tidsplanen för riksdagsbehandlingen av propositionen att infalla något senare än vad som föreslås i propositionen, men gäldenärernas kontakter med Utsökningsverket väntas öka redan under 2022. Justitieministeriet har för avsikt att närmare bedöma det tilläggsanslag som behövs för 2022 i samarbete med Utsökningsverket och föreslår att det ska beaktas i den andra tilläggsbudgeten för 2022. Det är fråga om en permanent anslagsökning, och därför bör ett beslut också fattas i frågan under våren i samband med rambeslutet för statsfinanserna 2023—2026.

Lagutskottet anser därför att det är nödvändigt att garantera Utsökningsverkets resurser för att målen med reformen ska kunna nås. Utskottet förutsätter att det ses till att Utsökningsverket får de behövliga tilläggsanslagen för 2022 och också de permanenta tilläggsanslagen (*Utskottets förslag till uttalande 3*).

Lagmotionerna

I lagmotion LM 20/2020 rd föreslås det att 18 och 20 § i kreditupplysningslagen och 1 kap. 32 § i utsökningsbalken ändras så att anteckningar om betalningsstörning ska avföras ur kreditupplys-

Betänkande LaUB 3/2022 rd

ningsregistret alltid när en skuld har betalats eller preskriberats eller grund för skulden inte längre finns.

I lagmotion LM 86/2020 rd föreslås det att 18 § i kreditupplysningslagen ändras så att anteckning om betalningsstörning i fråga om dem som skött sin skuld slopas senast sex månader efter det att skulden har anmälts vara betalad.

Lagutskottet föreslår att lagmotionerna förkastas, eftersom utskottet tillstyrker propositionens förslag om kortare lagringstid för anteckningar om betalningsstörningar. Utskottet är heller inte för förslaget till ändring av 1 kap. 32 § i utsökningsbalken på de grunder som anförs ovan i den allmänna motiveringen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av kreditupplysningslagen

5 §. God kreditupplysningsssed. I den gällande paragrafen föreskrivs det om god kreditupplysningsssed. Bestämmelsen har bred räckvidd, eftersom bestämmelserna i 2 kap. enligt förarbetena till lagen utöver dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet också gäller andra som behandlar eller använder kreditupplysningar (se RP, s. 46). Uppbyggnaden och språkdräkten i paragrafen föreslås bli justerade så att paragrafen blir förenlig med EU:s dataskyddslagstiftning. Lagutskottet har inget att anmärka på dessa ändringsförslag.

Enligt artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen ska personuppgifter samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. I 19 § i kreditupplysningslagen föreskrivs det om allmänna förutsättningar för utlämnande och användning av personkreditupplysningar. Paragrafen innehåller bestämmelser om för vilket ändamål personkreditupplysningar får lämnas ut och användas. Eftersom paragrafen endast gäller dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet, anser utskottet det motiverat att lagen kompletteras med en bestämmelse med allmänt tillämpningsområde, där det föreskrivs om ett uttryckligt förbud mot att använda personkreditupplysningar i något annat syfte än det för vilket de har lämnats ut ur kreditupplysningsregistret. En sådan bestämmelse bör lämpligen tas in i den aktuella paragrafen och utskottet föreslår därför att ett *nytt 2 mom.* fogas till denna.

10 §. Förpliktelser som avser tjänster. Med hänsyn till EU:s dataskyddslagstiftning föreslås i den gällande paragrafen tekniska ändringar som inte syftar till att ändra nuläget.

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet ska i enskilda fall mot skälig ersättning lämna ut kreditupplysningar till den som ber om sådana upplysningar, står det i *2 mom.*. Det föreslås att ordet ”henkilölle” i slutet av den finska versionen av det gällande momentet stryks. Lagutskottet har ingenting att anmärka på detta, eftersom den gällande bestämmelsen i ljuset av förarbetena till lagen inte verkar gälla enbart fysiska personer som användare av uppgifterna, utan mer allmänt användare som inte har möjligheter eller behov av att öppna en teknisk anslutning (se RP 241/2006 rd, s. 39). Bestämmelsen kan således också gälla till exempel småföretagare.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

Uttrycket ”skälig ersättning” i momentet gör att det blir beroende av prövning vilken ersättning som är skälig för den tjänst som tillhandahålls. Enligt förarbetena till lagen hindrar den föreslagna bestämmelsen inte att en avgift som är större än självkostnadsvärdet tas ut, förutsatt att avgiften är skälig (se RP 241/2006 rd, s. 39).

Enligt 3 mom. har en fysisk person rätt att för sådana ändamål som nämns i 19 § mot skälig ersättning få ett utdrag med de personkreditupplysningar som har lagrats om personen i ett kreditupplysningsregister. Det som sägs ovan om uttrycket "skälig ersättning" gäller i princip också 3 mom., men lagutskottet betonar att den som bedriver kreditupplysningsverksamhet vid bedömningen av en skälig ersättning bör fästa särskild uppmärksamhet vid att det i bestämmelsen är fråga om ett utdrag som en fysisk person begär och som innehåller personkreditupplysningar om honom eller henne själv. Å andra sidan bör det noteras att det utdrag med kreditupplysningar som avses i bestämmelsen är något annat än vad som avses i artikel 15.3 i dataskyddsförordningen, enligt vilken den registrerade har rätt att få en kopia av de personuppgifter som är under behandling. Således har den personuppgiftsansvarige inte rätt att ta ut en avgift när den registrerade utövar sina rättigheter enligt artikel 15.3 i dataskyddsförordningen (se RP, s. 49).

12 §. Identifieringsuppgifter och uppgifter om handlingsbehörighet. Paragrafen innehåller bestämmelser om registrering av uppgifter om fysiska personer i kreditupplysningsregister. I det gällande 1 mom. föreslås strykning av vissa detaljerade bestämmelser om situationer där behandlingen av personuppgifter inte bedöms vara förenad med några särskilda risker. Den föreslagna paragrafen är således inte uttömmande, och därför föreslås det att paragrafen förutsätter att de identifieringsuppgifter som registreras ska vara nödvändiga. Kravet betonar principen om uppgiftsminimering enligt dataskyddsförordningen. För tydlighetens skull konstaterar utskottet att de identifieringsuppgifter som avses i bestämmelsen kan anses hänvisa till sådana nödvändiga personuppgifter vars syfte är att åtskilja personer från andra registrerade och göra det möjligt för den personuppgiftsansvarige att fullgöra sina informationsskyldigheter gentemot personen (se RP, s. 49—50).

19 §. Allmänna förutsättningar för utlämnande och användning av personkreditupplysningar. Det föreslås att paragrafen kompletteras med *ett nytt 4 mom.* som grundar sig på 29 § i den gällande lagen. Momentet föreskriver att en fysisk person har rätt att få information om till vem sådana uppgifter om personen som avses i 12 § 1 mom. eller i 13 § har lämnats ut under det senaste året. Utskottet anser det vara motiverat och nödvändigt att fysiska personer också får information om utlämnande av uppgifter om näringsförbud. Utskottet föreslår därför att momentet kompletteras med en hänvisning till 23 §.

Enligt propositionen (s. 56) anpassas förfarandena enligt artikel 13.1 i dataskyddsförordningen genom det föreslagna momentet. Utskottet konstaterar att även förfarandena enligt artikel 14.1 anpassas genom det föreslagna momentet.

30 a §. Begränsning av den registrerades rätt att få information. Ordalydelsen i 1 mom. preciseras.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelsen. Enligt propositionen avses den föreslagna lagen träda i kraft så snart som möjligt, med undantag för 18 och 28 §, som avses träda i kraft sex

Betänkande LaUB 3/2022 rd

månader senare. Genom ett senare ikraftträdande beaktas de ändringsbehov som föranleds bland annat av datasystemen hos dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet.

Vid utskottsbehandlingen av propositionen har det framförts att också de ändringar som föreslås i 16 § om bedömning av kreditvärdighet bör träda i kraft sex månader efter lagens ikraftträdande. Lagutskottet anser dock inte att detta är motiverat i ljuset av det som sägs ovan i den allmänna motiveringen också med beaktande av regleringens samband med den direkt tillämpliga dataskyddsförordningen, som började tillämpas redan våren 2018. De ändringar som föreslås i paragrafen förutsätter inte heller i övrigt någon särskild anpassningstid.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 och 3 i proposition RP 109/2021 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 109/2021 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen forkastar lagförslagen i lagmotionerna LM 20/2020 rd och LM 86/2020 rd.

Riksdagen godkänner tre uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av kreditupplysningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i kreditupplysningslagen (527/2007) 3 § 4 punkten, 20 § 3 mom., 21 § 3 punkten och 29 §, av dem 29 § sådan den lyder i lag 751/2010,

ändras 1, 2 och 5 §, 6 § 1 och 2 mom., 7 och 10—12 §, 13 § 1 mom. 1—3, 6 och 8 punkten, 13 § 2 och 3 mom., det inledande stycket i 14 § 1 mom., 14 § 1 mom. 1 punkten och 14 § 2 mom., 16 §, det inledande stycket i 17 § 1 mom., 17 § 1 mom. 1, 2 och 4 punkten, 18 §, 19 § 1 mom., det inledande stycket i 19 § 2 mom., 19 § 2 mom. 2, 7 och 10 punkten, 19 § 3 mom., det inledande stycket i 20 § 1 mom., det inledande stycket i 21 §, 22 och 23 §, 24 § 1 mom. 1, 2, 4 och 6 punkten,

Betänkande LaUB 3/2022 rd

24 § 3 och 4 mom., 26 §, 27 § 1 mom., 28 §, rubriken för 7 kap., 30—33 §, 34 § 1 mom., 35 § 1 punkten, 37 §, 39 § 1 mom., 40 § 1 och 2 mom. samt 42 och 43 §,

av dem 13 § 1 mom. 3 punkten och 24 § 1 mom. 2 punkten sådana de lyder i lag 933/2009, 18 och 28 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 933/2009, 19 § 2 mom. 7 punkten sådan den lyder i lag 459/2017 och 30 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 459/2017, samt

fogas till 13 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 933/2009, nya 4 och 5 mom., till 19 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 459/2017, nya 4—6 mom., till lagen nya 30 a och 31 a §, till 34 § ett nytt 3 mom. och till 35 § ett nytt 2 mom. som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på insamling, produktion, registrering, utlämnande, användning och annan behandling av kreditupplysningar som utförs av dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet. Bestämmelserna i 2 kap. och i 19 § 5 och 6 mom. tillämpas på dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet och dessutom på dem som använder kreditupplysningar och dem som annars behandlar kreditupplysningar.

2 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att säkerställa tillgången till tillförlitliga kreditupplysningar, att trygga skyddet för privatlivet och skyddet för personuppgifter vid behandlingen av kreditupplysningar, att trygga fysiska personers och företags rätt att bli bedömda utifrån korrekta och relevanta uppgifter samt att främja god kreditupplysningssed.

5 §

God kreditupplysningssed

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet, den som använder kreditupplysningar och den som annars behandlar kreditupplysningar ska handla omsorgsfullt. De som bedriver kreditupplysningsverksamhet och andra som bedriver näringsverksamhet och använder eller annars behandlar kreditupplysningar ska särskilt se till att

1) kreditupplysningarnas kvalitet övervakas, fysiska personers och företags rätt att få information tillgodoses, informationssystemens datasäkerhet upprätthålls och behandlingen övervakas på behörigt sätt,

2) skyddet för fysiska personers privatliv inte inskränks utan stöd i lag,

3) fysiska personers och företags rätt att bli bedömda utifrån korrekt och relevant information inte äventyras.

Personkreditupplysningar får inte användas eller på annat sätt behandlas i något annat syfte än det för vilket de har lämnats ut ur ett i denna lag avsett kreditupplysningsregister. (Nytt 2 mom.)

Betänkande LaUB 3/2022 rd

6 §

Kreditupplysningarnas kvalitet och informationskällor

Som kreditupplysningar får användas och på annat sätt behandlas endast information som har tillförlitliga källor och som är behövlig och relevant för att beskriva den fysiska personens eller företagets betalningsförmåga eller betalningsvilja eller förmåga att uppfylla sina åtaganden.

Personuppgifter som ska användas som kreditupplysningar ska inhämtas hos den fysiska personen själv eller företaget självt, ur kreditupplysningsregister eller ur myndighetsregister där dessa uppgifter är registrerade för allmänt bruk, om det inte i lag föreskrivs om rätten att använda uppgifterna.

7 §

Datasäkerhet

I samband med behandling av företagskreditupplysningar ska det vidtas sådana tekniska och organisatoriska åtgärder som behövs för att skydda informationen mot obehörig åtkomst och mot förstöring, ändring, utlämnande och överföring som sker av misstag eller i strid med lag samt mot annan olaglig behandling. Vid genomförandet av åtgärderna ska hänsyn tas till de tillgängliga tekniska möjligheterna, de kostnader som orsakas av åtgärderna samt den behandlade informationens art, mängd och lagringstid.

På säkerhet i samband med behandlingen av personkreditupplysningar tillämpas artiklarna 25 och 32 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan *dataskyddsförordningen*.

10 §

Förpliktelser som avser tjänster

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet får inte vägra att ur ett kreditupplysningsregister som är avsett för allmänt bruk lämna ut kreditupplysningar till den som enligt lag ska använda kreditupplysningar för beslutsfattande som avser en fysisk person eller ett företag.

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet ska i enskilda fall mot skäligen ersättning lämna ut kreditupplysningar till den som ber om sådana upplysningar. Den som ber om personkreditupplysningar ska lägga fram den utredning som behövs för att konstatera att utlämnandet är förenligt med lag.

En fysisk person har rätt att för sådana ändamål som nämns i 19 § mot skäligen ersättning få ett utdrag med de personkreditupplysningar som har lagrats om personen i ett kreditupplysningsregister.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

11 §

Jämlikt bemötande av fysiska personer och företag

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet ska se till att fysiska personer och företag bemöts jämlikt vid behandling av information som ska registreras eller har registrerats i ett kreditupplysningsregister och annars i samband med kreditupplysningsverksamhet.

12 §

Identifieringsuppgifter och uppgifter om handlingsbehörighet

I ett kreditupplysningsregister får om fysiska personer registreras nödvändiga identifieringsuppgifter samt

1) *uppgifter om handlingsbehörighet*, innefattande de uppgifter som var och en har rätt att få ur registret över förmynderskapsärenden i enlighet med 10 § 2 mom. i lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (1156/2019),

2) uppgift om kreditförbud som personen själv har anmält.

I fråga om fysiska personer får det även registreras *uppgifter om företagskopplingar*, innefattande uppgifter om i vilka företag personen verkar eller har verkat som ansvarsperson.

När de uppgifter som avses i 1 mom. registreras eller annars behandlas ska den som bedriver kreditupplysningsverksamhet se till att uppgift om behandlingen lagras i datasystemet.

13 §

Uppgifter om betalningsstörningar samt kompletterande information

I ett kreditupplysningsregister får såsom personkreditupplysningar registreras

1) *uppgifter om konkurs*, innefattande uppgifter som antecknats om gäldenären i det konkurs- och företagssaneringsregister som avses i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret (137/2004),

2) *uppgifter om skuldsanering*, innefattande de uppgifter som antecknats om gäldenären i det skuldsaneringsregister som avses i lagen om skuldsaneringsregistret (368/2017),

3) *uppgifter om betalningsstörning som konstaterats av en myndighet*, innefattande uppgifter om en betalningsförsummelse som har konstaterats genom en domstols lagakraftvunna dom, förutsatt att betalningskravet inte bestridits med avseende på grunden eller beloppet, genom en domstols tredskodom eller i 2 kap. 26 § i utskökningsbalken (705/2007) avsedda dom om förlängning av utskökningsgrundens tidsfrist eller genom protest av en växel som gäldenären accepterat,

6) *uppgifter om betalningsstörning som en gäldenär erkänt*, innefattande uppgifter om ett skriftligt meddelande i vilket gäldenären erkänner en betalningsförsummelse och vilket lämnats i samband med ett avtal med flera borgenärer eller ett annat avtal om omfattande betalningsarrangemang,

8) *uppgifter om betalning*, innefattande information om betalning som avser den betalningsförsummelse som lett till en anteckning om betalningsstörning som avses i 1—5 punkten, när in-

Betänkande LaUB 3/2022 rd

formationen i enlighet med en lagstadgad förpliktelse har lämnats till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet eller när gäldenären har bett att en sådan registrering ska göras och lagt fram tillförlitlig utredning om betalningen eller när den som bedriver kreditupplysningsverksamhet annars har information om betalningen,

I kreditupplysningsregistret ska dessutom på gäldenärens begäran och utifrån en tillförlitlig utredning av denne antecknas en uppgift om att orsaken till en betalningsstörning är borgensansvar eller tredjemanspant och likaså en av gäldenären till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet överlämnad, i boförvaltarens gäldenärsutredning ingående uppgift om de huvudsakliga orsakerna till konkurs. I registret kan föras in också andra uppgifter som gäldenären har lämnat om faktorer som lett till anteckningar om betalningsstörning och om den ursprungliga tidpunkten för en betalningsstörning.

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet ska, om det utifrån allmänt tillgängliga eller till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet överlämnade uppgifter är möjligt, i kreditupplysningsregistret anteckna vilka registreringar som orsakas av en och samma betalningsförsummelse. En sådan anteckning ska dock alltid göras på begäran av gäldenären utifrån en av denne överlämnad tillförlitlig utredning.

När de uppgifter som avses i 1 mom. registreras eller annars behandlas ska den som bedriver kreditupplysningsverksamhet se till att uppgift om behandlingen lagras i datasystemet.

En fysisk person om vilken en i 1 mom. avsedd uppgift för första gången förts in i kreditupplysningsregistret ska informeras om vilken betydelse betalningen av fordran har för uppgiftens lagringstid.

14 §

Särskilda bestämmelser om betalningsstörningar som borgenären anmält

Uppgifter om en borgenärs anmälan om betalningsstörning får anmälas till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet och föras in i ett kreditupplysningsregister, om betalningen har försenats minst 60 dagar från den ursprungliga förfallodagen, om inte gäldenären och borgenären har ingått ett nytt betalningsavtal efter den ursprungliga förfallodagen. En förutsättning för anmälan och registrering av uppgifter om en betalningsstörning är dessutom att

1) det i det konsumentkreditavtal som betalningsförsummelsen hänför sig till finns ett omnämnande av att uppgifter om betalningsstörningar anmäls till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet,

Borgenären ska underrätta den som bedriver kreditupplysningsverksamhet om betalningen av en fordran som borgenären har anmält som försummelse till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet.

16 §

Bedömning av kreditvärdighet

När den som bedriver kreditupplysningsverksamhet fastställer en fysisk persons kreditvärdighetsklass eller andra uppgifter för bedömning av kreditvärdighet som registreras i ett kreditupp-

Betänkande LaUB 3/2022 rd

lysningsregister eller tillhandahålls med hjälp av det, får endast uppgifter som avses i 12 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 12 § 2 mom. och 13 § användas.

Om en fysisk persons kreditvärdighetsklass fastställs enbart utifrån automatiserad behandling av uppgifter, har personen rätt att uttrycka sin åsikt om kreditvärdighetsklassen och att kräva att den som bedriver kreditupplysningsverksamhet gör en ny bedömning av kreditvärdighetsklassen.

Vid fastställande av uppgifter för bedömning av kreditvärdigheten hos en fysisk person som bedriver näringsverksamhet ska 27 § iakttas.

17 §

Lagringstider för identifieringsuppgifter och uppgifter om handlingsbehörighet

Identifieringsuppgifter och uppgifter om handlingsbehörighet som gäller en fysisk person ska avföras ur kreditupplysningsregistret som följer:

- 1) identifieringsuppgifter så snart de övriga anteckningarna om personen ska avföras ur registret,
- 2) uppgifter om företagskopplingar inom ett år från det att en anteckning om att personen verkat som företagets ansvarsperson har avförts ur ett offentligt myndighetsregister,
- 4) av en fysisk person anmält kreditförbud så snart personen begär detta.

18 §

Lagringstider för anteckningar om betalningsstörningar och kreditvärderingsuppgifter

I ett kreditupplysningsregister registrerade anteckningar om betalningsstörningar ska avföras ur registret som följer:

- 1) uppgifter om konkurs, inom en månad från det att uppgifterna har avförts ur konkurs- och företagsrehabiliteringsregistret, dock senast fem år från konkursens början,
- 2) uppgifter om skuldsanering och kungörelser, inom en månad från det att motsvarande anteckningar har avförts ur det myndighetsregister som uppgifterna härstammar från, dock uppgifter om skuldsanering där det på ansökan av gäldenären har bestämts att betalningsprogrammet ska förfalla, inom tre månader från det att gäldenären visar att betalningsprogrammet har förfallit,
- 3) en utsökningsuppgift, så snart utmätningsmannen har gjort återtagningsanmälan om långvarig eller obefogad utsökning,
- 4) en annan utsökningsuppgift, så snart den som bedriver kreditupplysningsverksamhet har fått besked om att utsökningsgrunden har upphävts, att gäldenären har betalat den skuld som drivits in genom begränsad utsökning, att tidsfristen för utsökningsgrunden för fordran har löpt ut, att utsökningen upphör därför att skulden har preskriberats slutgiltigt med stöd av 13 a § i lagen om preskription av skulder (728/2003) eller att en dom med vilken utsökningsgrundens tidsfrist förlängts har upphävts,
- 5) uppgifter om en borgenärs anmälan om betalningsstörning och om betalningsstörning som gäldenären erkänt, inom två år från det att uppgiften har antecknats i registret,

Betänkande LaUB 3/2022 rd

6) av en myndighet konstaterade uppgifter om betalningsstörning och utsökning, senast tre år från det att uppgiften registrerades i registret, om uppgiften inte enligt 3 eller 4 punkten ska avföras tidigare.

Om den som bedriver kreditupplysningsverksamhet har fått besked om att den fordran betalats som en i 1 mom. 5 punkten avsedd anteckning baserad på en borgenärs anmälan eller en i 1 mom. 6 punkten avsedd anteckning avser, ska uppgiften om betalningsstörning avföras inom en månad från mottagandet av beskedet.

Uppgifter om bedömning av kreditvärdigheten ska avföras när de övriga anteckningarna om personen i fråga har avförts ur registret.

19 §

Allmänna förutsättningar för utlämnande och användning av personkreditupplysningar

Uppgifter som avses i 12 § 1 mom. och uppgifter som avses i 13 § får lämnas ut endast för beviljande av kredit och kreditbevakning.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. får uppgifter som avses i 12 § 1 mom. och uppgifter som avses i 13 § lämnas ut för att användas

2) när en myndighet beviljar stöd för företagsverksamhet, om personen verkar som ansvarsperson för det företag som ansökt om stöd,

7) för att, på begäran av personen, för ett kreditinstitut eller en försäkringsanstalt upprätta ett intyg eller en rekommendation om personens förmåga att sköta sina åtaganden samt till de rapporteringsskyldiga som avses i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) för fullgörande av skyldigheter i fråga om åtgärder för kundkontroll,

10) för vetenskaplig forskning, statistik och en myndighets planerings- och utredningsuppgifter, med beaktande av vad som föreskrivs i dataskyddsförordningen och i dataskyddslagen (1050/2018).

Bestämmelser om behandling av personkreditupplysningar om ett företags ansvarspersoner i syfte att bedöma företagets kreditvärdighet finns i 26 och 27 §.

En fysisk person har rätt att få information om till vem sådana uppgifter om personen som avses i 12 § 1 mom. ~~eller i~~ 13 § **eller 23 §** har lämnats ut under det senaste året.

Den som inhämtar personkreditupplysningar ur ett kreditupplysningsregister för att använda dem vid beviljande av kredit eller för ändamål som anges i 2 mom. 4—6 punkten, ska se till att den fysiska personen på förhand kan få information om att personkreditupplysningarna används och om ur vilket kreditupplysningsregister uppgifterna hämtas.

Den som inhämtat personkreditupplysningar ur ett kreditupplysningsregister och som avslår en ansökan om kredit utifrån uppgifter som avses i 12 § 1 mom. eller i 13 §, ska omedelbart efter beslutet informera den fysiska personen om användningen av kreditupplysningarna och om ur vilket register uppgifterna har hämtats.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

20 §

Utlämnande av personkreditupplysningar i elektronisk form

Uppgifter som avses i 12 § 1 mom. och uppgifter som avses i 13 § får lämnas ut genom teknisk anslutning för sådana ändamål som avses i 19 §, under förutsättning att

21 §

Basuppgifter om företag

Om inte ett företag eller dess representant eller ansvarsperson har samtyckt till något annat, får i ett kreditupplysningsregister som *basuppgifter om ett företag* registreras

22 §

Anteckning som avviker från myndighetsregister

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet kan göra sådana registeranteckningar om ett företags ansvarspersoner som avviker från anteckningar i ett offentligt myndighetsregister, om anteckningarna i myndighetsregistret på grund av registreringstidpunkten eller av någon annan sådan orsak inte ger en korrekt bild av företaget och dess verksamhet eller av dem som bär ansvaret för företagets betalningsstörningar eller som har eller haft den faktiska bestämmanderätten i företaget. Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet ska innan anteckningen görs eller uppgiften används för bedömning av företagets kreditvärdighet ge företaget tillfälle att be myndigheten komplettera eller korrigera registeruppgifterna, om inte detta är uppenbart onödigt.

Av en anteckning som den som bedriver kreditupplysningsverksamhet gjort i enlighet med 1 mom. ska det framgå att anteckningen gjorts med stöd av denna lag.

Vad som i denna lag föreskrivs om uppgifter om företags ansvarspersoner tillämpas också på i 1 mom. avsedda anteckningar som görs av den som bedriver kreditupplysningsverksamhet.

23 §

Uppgifter om näringsförbud

I ett kreditupplysningsregister får registreras uppgifter om personer som har meddelats näringsförbud enligt lagen om näringsförbud (1059/1985) och likaså uppgifter om förbudets varaktighet. Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet får lämna ut uppgift om ett gällande näringsförbud till den som använder kreditupplysningar, om det behövs för ett ändamål som anges i 19 §. Uppgiften får lämnas ut genom teknisk anslutning eller på något annat elektroniskt sätt. Uppgiften får dock inte publiceras i ett allmänt datanät.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

24 §

Uppgifter om företags betalningsstörningar samt kompletterande uppgifter

Som uppgifter om ett företags betalningsstörningar får i ett kreditupplysningsregister registreras

1) uppgifter som i det konkurs- och företagssaneringsregister som avses i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret registrerats om gäldenären och om behandlingen av ärendet,

2) uppgifter om betalningsförsummelser som har konstaterats genom en domstols lagakraftvunna dom eller tredskodom eller genom protest av en växel som gäldenären accepterat,

4) sådana uppgifter om gäldenären som har registrerats i det kungörelseregister som avses i 10 § i lagen om offentlig stämning,

6) ett av gäldenären till en borgenär riktat skriftligt erkännande av en betalningsförsummelse,

I kreditupplysningsregistret ska dessutom på gäldenärens begäran och utifrån en tillförlitlig utredning av denne antecknas en uppgift om att orsaken till en betalningsstörning är borgensansvar eller tredjemanspant samt en av gäldenären till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet överlämnad, i boförvaltarens gäldenärsutredning ingående uppgift om de huvudsakliga orsakerna till konkurs. I registret kan föras in också andra uppgifter som gäldenären har lämnat om faktorer som lett till anteckningar om betalningsstörning och om den ursprungliga tidpunkten för en betalningsstörning.

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet ska, om det utifrån allmänt tillgängliga eller till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet överlämnade uppgifter är möjligt, i kreditupplysningsregistret anteckna vilka registreringar som orsakas av en och samma betalningsförsummelse. En sådan anteckning ska dock alltid göras på begäran av gäldenären utifrån en av denne överlämnad tillförlitlig utredning.

26 §

Behandling av personkreditupplysningar om företags ansvarspersoner

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet får i registret över företagskreditupplysningar göra en sammanställning av de personkreditupplysningar som gäller ett företags ansvarspersoner. Uppgifter om ansvarspersonernas betalningsstörningar får lämnas ut genom teknisk anslutning eller på något annat elektroniskt sätt, om förutsättningarna enligt 19 § uppfylls.

27 §

Information som används för bedömning av företags kreditvärdighet

När man fastställer ett företags kreditvärdighetsklass eller andra uppgifter för bedömning av kreditvärdigheten som registreras i ett kreditupplysningsregister eller tillhandahålls med hjälp av

Betänkande LaUB 3/2022 rd

det får, utöver basuppgifter om företaget och uppgifter som avses i 21—25 §, endast av företaget självt till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet överlämnade uppgifter användas.

28 §

Lagringstider för registeranteckningar

Ur register över företagskreditupplysningar ska information avföras som följer:

1) uppgifter om konkurs, inom en månad från det att uppgifterna har avförts ur konkurs- och företagsrehabiliteringsregistret, dock senast fem år från konkursens början,

2) uppgifter om företagssanering och kungörelser, inom en månad från det att motsvarande anteckningar har avförts ur det myndighetsregister som uppgifterna härstammar från,

3) en utsökningsuppgift, så snart utmätningsmannen har gjort återtagningsanmälan om långvarig eller obefogad utsökning,

4) en annan utsökningsuppgift, så snart den som bedriver kreditupplysningsverksamhet har fått besked om att utsökningsgrunden har upphävts eller att gäldenären har betalat den skuld som drivits in genom begränsad utsökning,

5) en uppgift om betalningsstörning som gäldenären har erkänt, inom två år från det att anteckningen gjorts,

6) en anteckning om betalningsvana och kreditvärdighetsklassificering, inom sex månader från det att anteckningen gjorts, om den inte under nämnda tid ersätts med en ny anteckning,

7) i 24 § 1 mom. 2, 3, 5 och 7 punkten avsedda uppgifter om betalningsstörning, senast tre år från det att anteckningen gjordes i registret, om uppgiften inte enligt 3 eller 4 punkten i detta moment ska avföras tidigare,

8) anteckningar om näringsförbud, när näringsförbudet upphör.

Om den som bedriver kreditupplysningsverksamhet har fått besked om att den fordran betalats som en i 24 § 1 mom. 2, 3, 5 eller 7 punkten avsedd anteckning avser, ska uppgiften om betalningsstörning avföras inom en månad från mottagandet av beskedet.

7 kap.

Rätt att få information samt rättelse av fel

30 §

Företags rätt att få information

Ett företag och dess representanter och ansvarspersoner har rätt att få veta vilka uppgifter om företaget och dess ansvarspersoner som registrerats i ett kreditupplysningsregister samt varifrån de registrerade uppgifterna härstammar. Ett företag och dess representanter och ansvarspersoner har dock inte rätt att få information om de företag som har lämnat de uppgifter som den som bedriver kreditupplysningsverksamhet använder för framtagning av upplysningar om betalningsvana.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

Bestämmelser om en i dataskyddsförordningen avsedd registrerads rätt att få information finns i dataskyddsförordningen.

30 a §

Begränsning av den registrerades rätt att få information

En i dataskyddsförordningen avsedd registrerad har inte rätt att få information om den **aktör** till vilken personkreditupplysningar om den registrerade har lämnats ut, om uppgifterna har lämnats ut till en rapporteringsskyldig som avses i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism för fullgörande av utredningsskyldigheten i fråga om avvikande transaktioner eller om uppgifterna har lämnats ut till centralen för utredning av penningtvätt för att förhindra, avslöja eller utreda penningtvätt eller finansiering av terrorism.

När den registrerades rätt att få information begränsas med stöd av 1 mom. ska bestämmelserna i 34 § 3 och 4 mom. i dataskyddslagen iakttas.

31 §

Rättelse av fel

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet ska utan obefogat dröjsmål rätta sådan felaktig, bristfällig, föråldrad eller annars vilseledande information som finns i ett kreditupplysningsregister eller i en bedömning av kreditvärdighet. På begäran av ett företag eller dess representant eller ansvarsperson ska den som enligt företaget, representanten eller ansvarspersonen har fått en felaktig företagskreditupplysning underrättas om att felet i företagskreditupplysningen rättats.

Bestämmelser om rättelse av felaktiga personuppgifter finns i dataskyddsförordningen.

31 a §

Negativt beslut

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet och som vägrar lämna information enligt 30 § eller vägrar rätta felaktig information enligt 31 § 1 mom. ska meddela ett skriftligt beslut om saken. Av beslutet ska framgå vilka bestämmelser och fakta vägran baseras på. Till beslutet ska fogas information om rätten att få saken behandlad av dataombudsmannen.

32 §

Rätt att använda sitt eget språk

En fysisk person som utövar sina rättigheter i egenskap av registrerad i enlighet med dataskyddsförordningen eller sina rättigheter i enlighet med 31 § i denna lag och ett företag som utövar sina rättigheter i enlighet med 30 eller 31 § har rätt att i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få handlingarna på detta språk.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

33 §

Tillsynsmyndighet

Tillsynen över bedrivande av kreditupplysningsverksamhet och annan behandling av kreditupplysningar enligt denna lag utövas av dataombudsmannen.

34 §

Dataombudsmannens rätt att få information och göra inspektioner

Dataombudsmannen har trots sekretessbestämmelserna rätt att för tillsynen över efterlevnaden av denna lag få tillgång till och kopior av de uppgifter som är nödvändiga för tillsynen över bedrivandet av kreditupplysningsverksamhet och över annan behandling av kreditupplysningar.

Bestämmelser om dataombudsmannens rätt att få information och göra inspektioner när det gäller tillsynen över behandling av personuppgifter finns i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen.

35 §

Föreskrifter

Dataombudsmannen har rätt att

1) bestämma att den som bedriver kreditupplysningsverksamhet ska tillgodose ett företags rätt att få information enligt 30 § eller rätta en felaktig uppgift enligt 31 § 1 mom.,

Bestämmelser om dataombudsmannens befogenheter när det gäller tillsynen över behandling av personuppgifter finns i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen.

37 §

Registrering av uppgifter i vissa fall

Vad som föreskrivs i 4—6 kap. hindrar inte att den som bedriver kreditupplysningsverksamhet registrerar uppgifter om en borgenär i ett register som förs av den som bedriver kreditupplysningsverksamhet för eget bruk i syfte att fullgöra förpliktelser som anges i 13 § 3 mom., 24 § 4 mom. samt 30—31 § och hindrar inte heller att uppgifter registreras för anteckningar som avses i 22 § eller för fastställande av uppgifter om bedömning av kreditvärdighet eller för företagsundersökningar.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

39 §

Tystnadsplikt

Den som behandlar kreditupplysningar som avses i denna lag får inte i strid med denna lag röja vad den i detta uppdrag fått veta om en fysisk persons eller ett företags angelägenheter eller om det skydd som gäller behandlingen av kreditupplysningar.

40 §

Skadeståndsansvar

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet är skyldig att ersätta ekonomisk skada som orsakas en fysisk person eller ett företag genom användning av företagskreditupplysningar som har registrerats eller tagits fram i strid med denna lag. Vad som föreskrivs ovan tillämpas också på en sådan uppgift om ett företags ansvarsperson som den som bedriver kreditupplysningsverksamhet har registrerat med stöd av 22 §.

När det gäller skada som uppkommit till följd av en överträdelse av bestämmelserna om behandling av personuppgifter finns bestämmelser om rätten till skadestånd i dataskyddsförordningen.

42 §

Hänvisning till strafflagen

Bestämmelser om straff för kränkning av kommunikationshemlighet och för grov kränkning av kommunikationshemlighet finns i 38 kap. 3 och 4 § i strafflagen (39/1889), bestämmelser om straff för dataintrång och för grovt dataintrång i 8 och 8 a § i det kapitlet och bestämmelser om straff för dataskyddsbrott i 9 § i det kapitlet. Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt 39 § i denna lag döms i enlighet med 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen, om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i den lagen eller om inte strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag.

43 §

Kreditupplysningsförseelse

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i strid med denna lag

1) underlåter att iaktta vad som föreskrivs om behandling av företagskreditupplysningar som registreras i kreditupplysningsregister, om information som används för fastställelse av kreditvärdighetsklass eller annan uppgift för bedömning av kreditvärdigheten i fråga om företag, om information till företag, om rättelse av företagskreditupplysningar eller om anmälan till dataombudsmannen, eller

2) ger dataombudsmannen felaktiga eller vilseledande uppgifter i ett ärende som gäller behandling av företagskreditupplysningar,

Betänkande LaUB 3/2022 rd

och på så sätt äventyrar företags rätt att bli bedömda på basis av korrekta och relevanta uppgifter eller tillgången till kreditupplysningar ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *kreditupplysningsförseelse* dömas till böter.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 18 och 28 § träder dock i kraft först den 20 . När 18 och 28 § i denna lag träder i kraft ska den som bedriver kreditupplysningsverksamhet

- 1) avföra sådana anteckningar enligt 13 § 1 mom. 3—5 punkten och 24 § 1 mom. 2, 3, 5 och 7 punkten i kreditupplysningslagen (527/2007) som omfattar uppgifter om betalning,
- 2) återställa sådana lagringstider som har förlängts med stöd av 18 § 3 mom. eller 28 § 2 mom. i den lagen.

2.

Lag

om ändring av 86 § i betaltjänstlagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i betaltjänstlagen (290/2010) 86 § 3 och 4 mom. och
ändras 86 § 2 mom. som följer:

86 §

Behandling av personuppgifter

En tjänsteleverantör får, trots vad som föreskrivs om sekretessbeläggning av uppgifter, till en annan tjänsteleverantör lämna ut och annars behandla uppgifter om misstänkta och begångna brott mot sin betaltjänstverksamhet, om behandlingen av uppgifterna är nödvändig för att förhindra eller utreda brott i anslutning till betaltjänster. På registrering och annan behandling av dessa uppgifter tillämpas 15 kap. 18 a § i kreditinstitutslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 4 a § i straffregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i straffregisterlagen (770/1993) 4 a § 3 mom., sådant det lyder i lag 1093/1999, som följer:

4 a §

Rättsregistercentralen kan av vägande skäl lämna ut uppgifter ur straffregistret till en myndighet, om de är nödvändiga för utredning och bedömning av en persons tillförlitlighet i andra fall än de som nämns i 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen följer hur reformen för att förkorta lagringstiderna för uppgifter om betalningsstörningar fungerar och vilka konsekvenser den har samt lämnar en utredning om saken till lagutskottet före utgången av 2026.
2. Riksdagen förutsätter att regeringen följer hur reformen för att förkorta lagringstiderna för uppgifter om betalningsstörningar och den eventuella reformen gällande ett positivt kreditupplysningsregister fungerar tillsammans och vilka de samlade konsekvenserna är samt att regeringen lämnar en utredning om saken till lagutskottet senast fyra år efter det att det positiva kreditupplysningsregistret tagits i bruk.
3. Riksdagen förutsätter att regeringen tillgodoser Utsökningsverkets behov av tilläggsanslag för att målen för reformen av lagringstiderna för uppgifter om betalningsstörningar ska kunna nås.

Betänkande LaUB 3/2022 rd

Helsingfors 24.3.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Leena Meri saf
vice ordförande Sandra Bergqvist sv
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Saara Hyrkkö gröna
medlem Marko Kilpi saml
medlem Antero Laukkanen kd
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Jouni Ovaska cent
medlem Mari Rantanen saf
medlem Suldaan Said Ahmed vänst
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Mirka Soinikoski gröna
medlem Paula Werning sd
ersättare Vilhelm Junnila saf
ersättare Tuomas Kettunen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.

Betänkande LaUB 3/2022 rd Reservation

Reservation

Motivering

Vi anser att lagförslagen i propositionen bör godkännas i den form som föreslås i lagutskottets betänkande. Men för att målen för reformen av lagringstiderna för uppgifter om betalningsstörningar ska kunna nås måste Utsökningsverket få sina behov av tilläggsanslag tillgodosedda *till fullt belopp*. Detta borde också lagutskottet ha krävt i sitt betänkande. Uppgiften om näringsförbud som upphört kan för sin del länge vara relevant i bekämpningen av svart ekonomi och ekonomisk brottslighet. Därför anser vi att det i fortsättningen är nödvändigt att bedöma om bestämmelserna om näringsförbudsregistret i lagen om näringsförbud är tillräckliga och aktuella med tanke på tillsynen över näringsförbud, förundersökningen och åtalsprövningen samt behoven av att bekämpa svart ekonomi och ekonomisk brottslighet. Vi anser att lagutskottet i sitt betänkande borde ha krävt att regeringen gör en sådan bedömning och att utskottet borde ha föreslagit ett uttalande i frågan.

Förslag

Vi föreslår

att utskottets förslag till uttalande 3 ändras och att riksdagen godkänner ett nytt uttalande (*Reservationens förslag till uttalanden*).

Reservationens förslag till uttalanden

3. Riksdagen förutsätter att regeringen till fullt belopp tillgodoser Utsökningsverkets behov av tilläggsanslag för att målen för reformen av lagringstiderna för uppgifter om betalningsstörningar ska kunna nås. De tilläggsanslag som Utsökningsverket behöver för 2022 bör beaktas i den andra tilläggsbudgeten för 2022 och de permanenta tilläggsanslagen i planen för de offentliga finanserna 2023—2026.

*Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer om bestämmelserna om näringsförbudsregistret i lagen om näringsförbud är tillräckliga och aktuella med tanke på tillsynen över näringsförbud, förundersökningen och åtalsprövningen samt behoven av att bekämpa svart ekonomi och ekonomisk brottslighet. (*Reservationens nya förslag till uttalande*)*

Helsingfors 24.3.2022

Mari Rantanen saf
Leena Meri saf
Vilhelm Junnila saf